

Talousarvion 2027 ja
taloussuunnitelman 2028–2029 perusteet ja laadintaoh-
jeet

Aluehallitus 15.6.2026

Sisällys

1. Hyvinvointialueiden talouden yleinen tilannekuva	2
Hyvinvointialueiden rahoitus.....	2
1.1 Kainuun hyvinvointialueen talouden tilannekuva.....	4
Kainuun hyvinvointialueen rahoitus	5
2. Strategian ja riskienhallinnan yhteys taloussuunnitteluun	6
Hyvinvointialuestrategia.....	7
Muutosohjelma.....	8
3. Talousarvion valmisteluprosessi.....	8
3.1 Talousarviota ja -suunnitelmaa koskevat säännökset	8
3.2 Talousarvion 2027 käyttötalouden raami ja suunnittelun ohjeistus.....	9
3.3 Investointien suunnittelu.....	16
3.4 Talousarvioprosessin aikataulu ja yhteyshenkilöt	16

1. Hyvinvointialueiden talouden yleinen tilannekuva

Valtiovarainministeriön taloudellisen katsauksen (VM 2016:14) mukaan hyvinvointialueiden menot alkavat kasvaa tuloja nopeammin vuodesta 2027 alkaen. Menoja kasvattavat etenkin hintojen nopea nousu - etenkin palkankorotusten vaikutuksesta - sekä väestön ikääntymisestä johtuva palvelutarpeen kasvu.

Menojen kasvu on keskimäärin 3,3 prosenttia vuodessa 2027–2030. Samanaikaisesti alueiden tulojen keskimääräinen kasvu jää 2,5 prosenttiin.

Alueiden sopeutuspaineeet pysyvät mittavina aloitusvuosina kertyneiden merkittävien alijäämien vuoksi, vaikka alueiden kumuloituneiden alijäämien kattamiseen onkin mahdollista hakea lisää aikaa.

Alueiden tulot koostuvat pääosin valtion rahoituksesta sekä asiakkailta saatavista maksutuotoista. Asiakasmaksujen korottaminen lisää hyvinvointialueiden maksutuottoja, mutta laskee vastaavasti valtion rahoitusta.

Alueiden rahoitusta tarkistetaan kahden vuoden viiveellä tuloksen perusteella, ja rahoituksen lopulliseen tasoon vaikuttaa myös jälkikäteistarkistusten vuosittain kasvava omavastuu.

Ennusteeseen liittyy useita riskejä. Alueiden menot voivat toteutua arvioitua pienempinä, mikäli säästötoimet ja toiminnan tehostaminen onnistuvat odotettua paremmin. Toisaalta sopeutustoimien lykkääminen tai epäonnistuminen sekä uudet yllättävät menolisäykset, kuten hintojen ennakoitua nopeampi nousu tai taloudeltaan vahvempien alueiden palvelutuotannon lisäys, voivat heikentää koko hyvinvointialuehallinnon taloudellista tilannetta.

Hyvinvointialueiden rahoitus

Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu pääosin laskennalliseen yleiskatteiseen valtion rahoitukseen sekä toimintatuloihin kuten maksu- ja myyntituloihin sekä tukiin ja avustuksiin.

Rahoituksen yleiskatteellisuus tarkoittaa, että hyvinvointialueet voivat itsenäisesti määrittellä rahoituksen käyttökohteet. Hyvinvointialueet voivat tuottaa palveluita itse, yhteistyössä muiden hyvinvointialueiden kanssa, hankkimalla niitä markkinoilta tai asiakkaille annettavien palveluseteleiden kautta.

Rahoituksen laskennallisuus tarkoittaa, että hyvinvointialueen saama valtion rahoitus perustuu ennalta määrättyihin kriteereihin, jotka kuvaavat mahdollisimman hyvin kunkin hyvinvointialueen palvelutarvetta ja muita kustannuksia selittäviä olosuhdetekijöitä. Rahoitus ei siten perustu aluekohtaisiin toteutuneisiin kustannuksiin (poikkeuksena rahoituksen siirtymätasaus vuosina 2023–2029).

Hyvinvointialueille myönnetään sosiaali- ja terveydenhuollon valtion rahoitusta hyvinvointialueen asukasluvun (osuus Kainuun hyvinvointialueen 2027 rahoituksesta 10,4 %), sosiaali- ja terveydenhuollon (terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuolto) palvelujen tarvetta kuvaavien tekijöiden (78,2 %), vieraskielisten määrän (0,9 %), asukastiheyden (6,5 %), kaksikielisuuden (ruotsi, saame), saaristoisuuden sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimien eli hyte-kertoimen (1,6 %) perusteella. Pelastustoimen laskennallisen rahoituksen määräytymistekijät ovat asukasperusteisuus (65 %), riskitekijät (30 %) ja asukastiheys (5 %). Useiden eri laskennallisten kriteereiden avulla on pyritty varmistamaan, että hyvinvointialueiden erot palvelutarpeissa pystytään huomioimaan mahdollisimman kattavasti. Suurin rahoituskriteeri on THL:n tutkimukseen perustuva sosiaali- ja terveydenhuollon sote-palvelutarvekerroin, jonka perusteella määräytyy yli 80 % yleiskatteellisesta rahoituksesta.

Hyvinvointialueiden valtion rahoituksesta noin 98 % muodostuu sote-tehtävien rahoituksesta ja 2 % paloja pelastustoimen rahoituksesta.

Hyvinvointialueiden rahoituksen painelaskelma kuvaa arvion aluekohtaisesta rahoituksen kehityksestä vuosille 2027–2030. Laskelman pohjan muodostaa hyvinvointialueiden vuoden 2027 rahoitus, joka on 30.4.2026 julkaistun rahoituslaskelman mukainen. Laskelmassa koko maan tason rahoitus korotetaan vuosille 2028–2030 hyvinvointialueiden hintaindeksillä ja THL:n SOME-mallin mukaisella koko maan palvelutarpeen kasvuarviolla. Painelaskelmassa on huomioitu eduskuntaan 16.4.2026 annetun rahoituslakiesityksen (HE 56/2026 vp) mukaiset muutokset. Tämä tarkoittaa sitä, että palvelutarpeen kasvun määräaikaista 0,2 %-yksikön korotusta ei huomioida vuonna 2028 ja 2029 ja vuodesta 2027 eteenpäin palvelutarpeen kasvusta huomioidaan 60 prosenttia. Rahoituslakiesityksen mukaan siirtymätasausten porrastuksia muutetaan ja siirtymätasausten valtion rahoittamaa osuutta siirretään hyvinvointialueiden rahoitettavaksi niin, että koko maan tasolla yhteenlasketut siirtymätasaukset ovat 65 milj. euroa pienemmät vuonna 2028 ja 120 milj. euroa pienemmät vuodesta 2029 alkaen.

Rahoituksen aluekohtainen kohdentuminen perustuu vuoden 2027 rahoituksessa huomioituun tilastotietoon lukuun ottamatta asukasmäärää, joka huomioidaan vuosien 2028–2030 rahoituksessa Tilastokeskuksen väestöennusteen (2024) mukaisen vuosien 2026–2028 asukasmäärän mukaan. Tarvekertoimet on huomioitu laskelmassa vuoden 2024 tarvekertoimien mukaisina vuodesta 2028 eteenpäin. Laskelmassa on huomioitu myös aluekohtaiset siirtymätasaukset 30.4.2026 julkaistun laskelman mukaisesti.

Laskelmassa on huomioitu arvio jälkikäteistarkistuksesta vuosille 2028–2030. Vuoden 2027 jälkikäteistarkistus perustuu alueiden raportoimiin vuoden 2025 tilinpäätöstietoihin. Vuosien 2028–2030 jälkikäteistarkistus perustuu hyvinvointialueiden raportoimiin vuosien 2026–2028 talousarvio- ja taloussuunnitelmätietoihin, joiden mukaista kustannuskehitystä on alennettu noin 200 milj. euroa vuoden 2025 tuloksen parantumiseen perustuen. Laskelmassa huomioitu vuosien 2028–2030 jälkikäteistarkistus on siten arvio. Kunkin vuoden rahoituksessa huomioitava lopullinen jälkikäteistarkistus määritellään alueiden toteutuneen nettokustannuskehityksen mukaisesti. Jälkikäteistarkistuksessa on huomioitu omavastuuosuus rahoituslain mukaisesti.

Laskelman tuottama arvio rahoituksen aluekohtaisesta kehityksestä on karkea. Laskelma ei huomioi ennustevuosille todellisia aluekohtaiseen rahoituksen vaikuttavia tekijöitä, kuten sairastavuudessa tapahtuvia muutoksia tai väestön vieraskielisyyden tai kaksikielisyyden kehitystä.

Hyvinvointialue	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Helsinki	2 601	2 700	2 951	3 088	3 186	3 313	3 415	3 523
Vantaa ja Kerava	995	1 061	1 201	1 263	1 314	1 395	1 445	1 497
Länsi-Uusimaa	1 668	1 769	1 954	2 035	2 051	2 124	2 195	2 269
Itä-Uusimaa	375	389	425	438	444	468	486	500
Keski-Uusimaa	765	798	860	879	893	942	970	997
Varsinais-Suomi	1 985	2 069	2 331	2 433	2 463	2 546	2 635	2 708
Satakunta	971	996	1 071	1 087	1 087	1 087	1 099	1 115
Kanta-Häme	714	738	804	828	833	844	860	878
Pirkanmaa	2 163	2 277	2 509	2 583	2 588	2 651	2 727	2 809
Päijät-Häme	862	893	955	996	1 007	1 031	1 063	1 087
Kymenlaakso	806	828	893	904	904	904	904	912
Etelä-Karjala	554	571	605	614	614	614	624	635
Etelä-Savo	695	710	758	783	789	798	808	818
Pohjois-Savo	1 175	1 204	1 289	1 332	1 332	1 358	1 387	1 418
Pohjois-Karjala	756	780	837	881	893	918	945	966
Keski-Suomi	1 159	1 192	1 271	1 310	1 322	1 353	1 382	1 411
Etelä-Pohjanmaa	885	909	965	1 014	1 028	1 053	1 071	1 091
Pohjanmaa	763	786	843	863	876	912	935	955
Keski-Pohjanmaa	301	312	333	344	345	354	365	373
Pohjois-Pohjanmaa	1 731	1 807	1 980	2 052	2 084	2 175	2 229	2 284
Kainuu	366	374	404	416	418	424	430	436
Lappi	879	919	1 009	1 048	1 061	1 092	1 125	1 151
Manner-Suomi yht.	23 169	24 084	26 252	27 190	27 530	28 353	29 099	29 834

Taulukko 1. Hyvinvointialueiden painelaskelma vuosille 2023–2030 (VM/HVO 30.4.2026)

1.1 Kainuun hyvinvointialueen talouden tilannekuva

Kainuun hyvinvointialueella on vuosina 2023 ja 2024 kertynyttä kattamatonta alijäämää, joka alkuperäisen hyvinvointialuelain mukaisesti tulisi olla katettuna kuluvan vuoden loppuun mennessä. Eduskunta on toukokuun lopussa 2026 hyväksynyt väliaikaisen lakimuutoksen alijäämien kattamista koskevan määräajan jatkamiseksi. Valtiovarainministeriö voi tietyin edellytyksin harkinnanvaraisesti myöntää mahdollisuuden kattaa kertyneet alijäämät vuoden 2029 loppuun mennessä niille hyvinvointialueille, joille se on välttämättömyyttä lainsäädännön noudattamiseksi. Määräajan jatkaminen edellyttää hyvinvointialueelta hakemusta. Kokonaisuudella on oleellinen vaikutus vuoden 2027 talousarvion ja vuosien 2028-2029 taloussuunnitelmien valmisteluun. Hakemusta varten tarvitaan alijäämien kattamissuunnitelma (Kainuun hyvinvointialueen muutosohjelma 2026-2029), joka hyväksyttiin aluevaltuustossa kesäkuussa.

Hyvinvointialueiden taloudellinen raami pohjautuu hyvinvointialueen toimintatuottoihin ja valtion rahoitusosuuteen, joiden tulisi kattaa toiminnan kustannukset sekä aiemmilta vuosilta kertyneet alijäämät. Kainuun hyvinvointialueen laskennallinen valtion rahoitus vuodelle 2027 on viimeisimmän rahoituslaskelman (VM/HVO 30.4.2026) mukaan 418,1 milj. euroa. Kainuun hyvinvointialueen vuoden 2027 valtionrahoituksen osuus hyvinvointialueiden kokonaisrahoituksesta on 1,5 % ja rahoitus kasvaa vuodesta 2026 2,1 milj. euroa eli 0,5 %.

Kainuun hyvinvointialueella oli 31.12.2025 vuosilta 2023 ja 2024 kertynyttä kattamatonta alijäämää yhteensä 24,0 milj. euroa. Vuoden 2026 talousarvio on aluevaltuuston 23.2.2026 hyväksymien muutosten jälkeen 10,1 milj. euroa ylijäämäinen. Huhtikuun lopun talouden toteutumatietoihin perustuva vuoden 2026 ylijäämäennuste on 2,1 milj. euroa.

Talousarvion raamivalmistelu vuodelle 2027 suunnitellaan siten, että minimitalvoitteena on vähintään 7,3 milj. euron suuruinen vuotuinen ylijäämä. Valtionrahoitustason (VM/HVO 30.4.2026) mukaan vähintään 7,3 milj. euroa ylijäämäisen tuloksen saavuttaminen mahdollistaisi korkeintaan 2,8 %:n toimintakatteen kasvun tilinpäätöksen 2025 tasosta ja 1,0 %:n kasvun vuoden 2026 muutetun talousarvion tasosta. Verrattuna kulluvan vuoden ennusteeseen toimintakatteen pitäisi pienentyä 3,5 %. Raamitalvoitteen saavuttaminen edellyttää merkittäviä toiminnallisia muutoksia.

Hyvinvointialueindeksi vuodelle 2027 on 2,63 %. Hyvinvointialueindeksi määritetään useiden eri tekijöiden perusteella, jotka kuvaavat hyvinvointialueiden palvelutarpeita ja kustannustason muutoksia. Tärkeimmät tekijät ovat alueen väkiluku, sosiaali- ja terveyspalvelujen tarvetta kuvaavat tekijät (esim. ikärakenne ja sairastavuus), alueelliset olosuhteet (mm. asukastiheys), kustannustason kasvu ja hyvinvointialueen asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Julkisen talouden suunnitelmassa 2027-2030 hyvinvointialueiden toimintakulujen ja toimintakatteen arvioidaan kasvavan vuonna 2027 3,4 %.

Kainuun hyvinvointialueen strategia ohjaa luonnollisesti raamivalmistelun pohjalta käynnistyvää valmistelua. Strategiaan perustuvan muutosohjelman toimeenpanon onnistumisella on ratkaiseva merkitys taloustavoitteiden saavuttamisessa. On selvää, että talousarvion taso edellyttää määrätietoista toimia kokonaistuloksellisuuden parantamisessa. Sama tai suurempi määrä asiakkaita ja potilaita on palveltava hieman vähemmällä resursseilla ilman, että työn laatu, vaikuttavuus tai työelämän laatu heikentyvät merkittävästi. Tavoitteen toteutuminen edellyttää virkatyönä tehtävän työn lisääntymistä kalliin vuokratyön käytön sijasta. Johtamisen on perustuttava tietoon ja niiden pohjalta asetettuihin tavoitteisiin. Henkilöstön työelämän laatuun kiinnitetään huomiota aktiivisella ja valmentavalla johtamisella. Sairauslomien sekä ennenaikaisen eläköitymisen vähentämiseen kiinnitetään huomiota. Rahoitustaso edellyttää henkilöstön määrän vähentämistä, jonka toteuttamisessa arvioidaan henkilöstön luonnollisen poistuman mahdollisuudet ja rajat talousarviovalmistelun edetessä. Väestön väheneminen vaikuttaa palvelujen kysyntään eri tavalla eri ikä- ja kohderyhmissä. Se jo itsessään edellyttää sekä resurssin vähentymistä että uudelleenjakoa eri palvelujen välillä. Teknologian käyttöä lisätään aina, kun se on mahdollista. Erilaisin rakennemuutoksin etsitään aina keveintä ja tarkoituksenmukaisinta ratkaisua, joilla palvelutarpeisiin vastataan. Asiakasprosessit ylittävät monissa kohdissa toimialueiden rajat. Sujuva prosessi edellyttää tiivistä yhteistoimintaa toimialueiden, palvelualueiden ja palveluysiköiden välillä. Rahoitustaso edellyttää nopeaa muutosten toteuttamista organisaatiossa. Hyvällä muutosten hallinnalla vähennetään niiden haitallisia seurauksia.

Sopeutusten kokoluokka on mittava, koska rahoituksen ja kustannuspaineiden kuilu on iso. Tulevan lainsäädännön valmisteluun liittyvä normien tai vaatimusten purkaminen auttaa yksittäisen hyvinvointialueen talousarvion valmistelua varsin rajallisesti. Kaikki maan hallituksen vaatimuksia lieventävät kehysriihen toimenpiteet toteutetaan, mikäli ne arvioidaan tarkoituksenmukaisiksi. Kertaluokaltaan mittavien yksittäisten toimenpiteiden määrä on rajallinen. Talouden tasapainottaminen edellyttää toimenpiteitä kautta linjan kaikissa toiminnoissa.

Kainuun hyvinvointialueen talousarvion 2027 valmistelua leimaa niukkuus ja tarve löytää nopeita ja vaikuttavia tasapainotuksen keinoja. Hyvällä tiedolla johtamisella voidaan paikantaa prosessit, joissa on mahdollista suunnata resurssia perustehtävän suunnassa ja paikantaa kehityskohteita. Kokonaisuutena talouden sopeutus täytyy tehdä pääosaltaan menojen kautta, koska tulorahoituksen merkittävä tekijä ovat asiakasmaksut, joiden lisäämisellä on lainsäädännöstä tulevat rajoitukset. Toisaalta asiakasmaksujen maksimitaksojen mukaista tuloutumista hyvinvointialueelle rajoittaa asiakkaiden maksukyky ja sekä osaan asiakasmaksuista sovellettava asiakaskohtainen maksukatto.

Kainuun hyvinvointialueen rahoitus

Talousarvio-ohjetta laadittaessa viimeisin hyvinvointialueiden rahoituslaskelma vuodelle 2027 on julkaistu 30.4.2026 (VM/HVO). Hyvinvointialueiden rahoitus vuodelle 2027 on yhteensä noin 27,5 miljardia euroa.

Rahoitus kasvaa vuoden 2026 rahoitukseen verrattuna noin 0,3 miljardia euroa (Kainuun hyvinvointialue 2,1 milj. euroa) eli 1,3 % (Kainuun hyvinvointialue 0,5 %).

Kainuun hyvinvointialueen valtion rahoitus vuodelle oli 30.4.2026 julkaistussa laskelmassa 418,8 milj. euroa. Asukaskohtainen valtion rahoitus vuodelle 2027 on 6 043 euroa, kasvu edellisestä vuodesta 68 euroa eli 1,1 %. Rahoitusarviota päivitetään syksyn aikana, kun VM:n laskelmat päivittyvät. Lopullinen mak-satuspäätöksen mukainen rahoituslaskelma julkaistaan joulukuun 2026 loppupuolella.

Talousarvion raamivalmistelu vuodelle 2027 suunnitellaan siten, että minimitalvoitteena on vähintään noin 7 milj. euron suuruinen vuotuinen ylijäämä. Valtionrahoitustason (VM/HVO 30.4.2026) mukaan vähintään 7,3 milj. euroa ylijäämäisen tuloksen saavuttaminen mahdollistaisi korkeintaan 2,8 %:n toimintakatteen kasvun tilinpäätöksen 2025 tasosta ja 1,0 %:n kasvun vuoden 2026 muutetun talousarvion tasosta. Verrattuna kuluvan vuoden ennusteeseen toimintakatteen pitäisi pienentyä 3,5 %. Raamitalvoitteen saavuttaminen edellyttää merkittäviä toiminnallisia muutoksia.

Hyvinvointialue	Asukasluku	Vuoden 2026 rahoitus yhteensä, euroa (18.12.2025)	Laskennallinen rahoitus vuonna 2027, euroa	Siirtymätasus vuonna 2027, euroa	Vähimmäistaso a koskeva tasaus, euroa	Vuoden 2027 rahoitus yhteensä, euroa	Jälkikäiteistar kistus yhteensä vuonna 2027, euroa	Vuoden 2027 rahoitus yhteensä, euroa/asukas	Rahoituksen muutos vuodelle 2027, prosentti
Helsinki	694 392	3 087 972 688	3 097 121 793	99 817 559	-11 356 962	3 185 582 390	99 564 242	4 588	97 609 701 3,2 %
Vantaa ja Kerava	291 723	1 263 353 019	1 318 770 626	0	-4 771 206	1 313 999 420	42 575 912	4 504	50 646 401 4,0 %
Länsi-Uusimaa	506 379	2 034 511 719	2 051 439 727	0	0	2 051 439 727	66 648 628	4 051	16 928 008 0,8 %
Itä-Uusimaa	99 584	437 740 462	463 121 496	-17 370 244	-1 628 722	444 122 530	15 048 158	4 460	6 382 067 1,5 %
Keski-Uusimaa	207 551	878 977 062	883 241 307	13 039 731	-3 394 551	892 886 488	28 701 221	4 302	13 909 426 1,6 %
Varsinais-Suomi	497 800	2 432 515 178	2 515 599 853	-52 306 701	-355 212	2 462 937 940	81 285 336	4 948	30 422 761 1,3 %
Satakunta	210 112	1 086 939 427	1 058 426 137	14 622 794	13 890 495	1 086 939 427	34 415 397	5 173	0 0,0 %
Kanta-Häme	168 957	828 385 922	833 637 211	-940 901	0	832 696 310	26 969 733	4 928	4 310 389 0,5 %
Pirkanmaa	548 910	2 582 609 832	2 587 696 164	0	0	2 587 696 164	83 615 188	4 714	5 086 332 0,2 %
Päijät-Häme	204 522	996 294 252	1 040 153 328	-33 254 488	0	1 006 898 841	33 611 206	4 923	10 604 589 1,1 %
Kymenlaakso	156 198	904 018 461	853 617 980	37 929 158	12 471 323	904 018 461	27 663 864	5 788	0 0,0 %
Etelä-Karjala	124 238	613 543 402	602 432 748	0	11 110 654	613 543 402	19 599 680	4 938	0 0,0 %
Etelä-Savo	128 144	783 434 950	757 935 655	30 679 765	0	788 615 420	24 507 782	6 154	5 180 470 0,7 %
Pohjois-Savo	248 512	1 331 700 508	1 331 048 875	0	651 633	1 331 700 508	42 951 797	5 359	0 0,0 %
Pohjois-Karjala	161 418	880 663 215	943 916 494	-48 489 188	-2 640 033	892 787 273	30 484 027	5 531	12 124 058 1,4 %
Keski-Suomi	273 731	1 310 331 045	1 312 806 827	9 401 588	0	1 322 208 415	42 543 584	4 830	11 877 369 0,9 %
Etelä-Pohjanmaa	189 474	1 014 477 958	1 031 128 640	0	-3 098 897	1 028 029 744	33 372 712	5 426	13 551 786 1,3 %
Pohjanmaa	179 555	862 910 936	871 244 017	8 076 025	-2 936 669	876 383 374	28 315 362	4 881	13 472 437 1,6 %
Keski-Pohjanmaa	67 498	343 861 421	356 432 849	-11 603 587	0	344 829 262	11 539 414	5 109	967 841 0,3 %
Pohjois-Pohjanmaa	417 939	2 051 875 414	2 091 836 426	-1 318 725	-6 835 501	2 083 682 199	67 779 859	4 986	31 806 785 1,6 %
Kainuu	69 193	416 043 808	418 115 805	0	0	418 115 805	13 572 986	6 043	2 071 997 0,5 %
Lappi	176 215	1 047 590 800	1 100 348 714	-38 549 646	-1 106 354	1 060 692 714	35 852 550	6 019	13 101 914 1,3 %
Manner-Suomi yht.	5 622 045	27 189 751 480	27 520 072 673	9 733 140	0	27 529 805 812	890 618 638	4 897	340 054 332 1,3 %

Taulukko 2. Yhteenveto hyvinvointialueiden rahoituksesta vuodelle 2027 (VM/HVO 30.4.2026)

2. Strategian ja riskienhallinnan yhteys taloussuunnitteluun

Talousarviota ja taloussuunnitelmaa laadittaessa on huomioitava hyvinvointialueen toimintaa ohjaava strategia ja sen perusteella laadittavat toiminnalliset suunnitelmat. Näitä ovat erityisesti palveluympäristön muuttaminen (toimipisteet, osastohoidon kokonaisuus, digiohjelma) sekä muut toimenpiteet, joilla vakituisen henkilöstön ja toimitilojen määrää vähennetään kuluvan valtuustokauden aikana.

Strategiaa toteuttavan muutosohjelman yhteydessä aluevaltuusto on hyväksynyt periaatteen, jonka mukaan toimenpiteitä on ohjattava talouden tasapainottaminen eli muutosohjelman esitysten on perustuttava kokonaiskustannuksien alentamiseen. Käytännössä menolisäyksiä aiheuttaviin muutoksiin on siis löydettävä vähintään vastaavat säästöt.

Toimialueiden tulee talousarviota laatiessa esittää myös tulevan suunnittelukauden toimintaa ja taloutta keskeisesti uhkaavat tai jo realisoituneet keskeisimmät riskit. Riskienhallinnan seurannasta ja toteutumisesta toimialueet raportoivat neljännesvuosittain osavuosisiraporteilla sekä tilinpäätöksessä.

Selonteko organisaatiotasoisesta riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä annetaan tilinpäätöksellä.

Hyvinvointialuestrategia

Kainuun hyvinvointialueen strategia vuosille 2026–2029 on hyväksytty aluevaltuustossa 15.12.2025. Strategian keskeisiksi painopisteiksi on valittu asukkaan, palvelujen kehittämisen ja henkilöstön näkökulmat. Niihin sisältyvät keskeiset teemat, joihin toimeenpano strategiakaudella keskittyy.

Strategian painopisteet muodostavat lauseen *“Teemme työtä **asukasta varten** ja **kehitämme palvelut kuntoon yhdessä henkilöstön kanssa.**”* Se toimii koko strategiakauden ohjenuorana ja kiteyttää hyvinvointialueen yhteisen tahtotilan: asukaslähtöisyyden vahvistamisen, palvelujen kehittämisen sekä henkilöstön roolin keskeisenä toimijana.

Kunkin painopisteen alle on määritelty **strategiset tavoitteet**, jotka konkretisoivat, mitä hyvinvointialueen tulee strategiakauden aikana saavuttaa. Strategiset tavoitteet ovat tämän kauden tärkeimmät yhteiset keinot, jotka suuntaavat toiminnan kehittämistä koko hyvinvointialueella.

Kuva 1. Kainuun hyvinvointialueen strategia 2026–2029

Muutosohjelma

Muutosohjelma on hyvinvointialueen strategiaa toteuttava uudistus- ja sopeuttamisohjelma, jonka tavoitteena on turvata kainuulaisten sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut sekä yhteensovittavaa käytettävissä olevat resurssit ja palvelutarpeet talouden tasapainottamiseksi. Aluevaltuusto on hyväksynyt muutosohjelman 8.6.2026.

Muutosohjelman etenemistä seurataan osana normaalia toiminnan ja talouden suunnittelua ja raportointia. Toimeenpanon tilanne sisällytetään osavuosisikatsauksiin.

Muutosohjelma kokonaisuudessaan on luettavissa [kokousasiakirjoista](#).

3. Talousarvion valmisteluprosessi

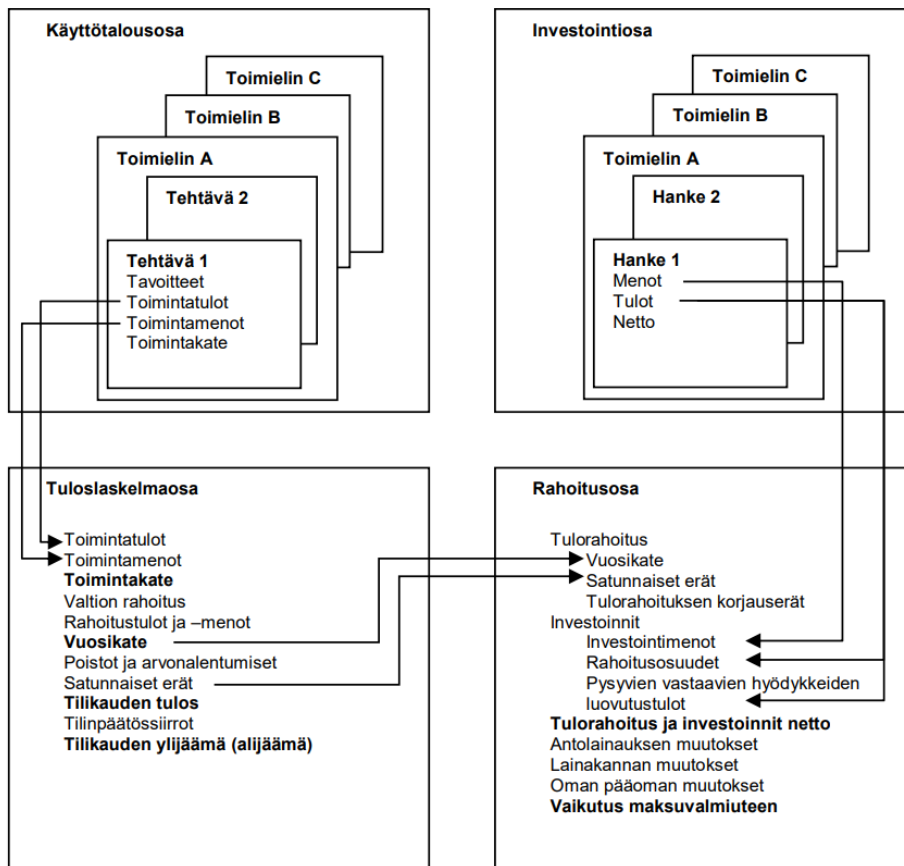
3.1 Talousarviota ja -suunnitelmaa koskevat säännökset

Laki hyvinvointialueesta ohjaa hyvinvointialueiden toimintaa ja myös talousarvion suunnittelua (Laki hyvinvointialueesta 13. luku §15). Aluevaltuuston on kunkin vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueen seuraavan kalenterivuoden talousarvio. Talousarvion yhteydessä aluevaltuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma vähintään kolmeksi vuodeksi.

Taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä. Taloussuunnitelmassa hyväksytään hyvinvointialueen toiminnan ja talouden tavoitteet. Tavoitteiden on toteutettava hyvinvointialuestrategiaa.

Talousarvioon kuuluu käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Talousarviossa esitetään hyvinvointialueen tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Lisäksi siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Rahoitustarvetta ei saa kattaa pitkäaikaisella lainalla. Hyvinvointialue voi tosin rahoittaa investointeja lainalla, mikäli hyvinvointialueelle on myönnetty lainanottovaltuus.

Aluehallitus hyväksyy talousarvion ja -suunnitelman kehykset sekä laadintaohjeet. Aluevaltuuston hyväksymässä talousarviossa hyvinvointialueelle asetetaan toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat. Hyvinvointialueen toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarviota.

Kuva 2. Hyvinvointialueen talousarvio- ja suunnitelmarakenne

3.2 Talousarvion 2027 käyttötalouden raami ja suunnittelun ohjeistus

Kainuun hyvinvointialueen talousarvion laadinta suoritetaan Afo- (=SAP Analysis for Microsoft Office) -ohjelmalla. Talousarviotiedot syötetään ohjelmaan palveluysikkö- ja palvelupistetasolle. Talousarviokäytännössä esitetään toimialueitasot. Kuluvaan vuoteen 2026 budjetissa käyttötalousosa aluevaltuustoon nähden sitova on hyvinvointialueen toimintakate.

Talousarviovalmistelussa toimialueiden vastuulla on huolehtia budjetin tarkkuudesta ja oikeellisuudesta, jotta budjetoituihin määrärahoihin ei sisälly yli- tai aliresursointia tai muita virheitä. Henkilöstökulujen arvioinnissa edellytetään erityistä tarkkuutta. Toimialueiden täytyy myös määrittellä kustannusten nousupaineet liittyen esimerkiksi väestön palvelutarpeisiin ja lainsäädännön muutoksiin ja sisällyttää nämä omaan käyttötalousbudjettiin. Lisäksi talousarviossa tulee huomioida strategian mukaisen muutosohjelman toimeenpano talousarvio- että taloussuunnitelmavuosina. Taloussuunnitelmavuosien (2028–2029) kirjajärjestelmään toteutetaan talouspalveluissa keskitetysti, joten toimialueiden suunnitelmavuosien tiedot ja muutokset on viestittävä talouspalveluihin viimeistään lokakuun aikana.

Talousarviot suunnitellaan toimialueittain sovitun raamin mukaisesti siten, ettei talousarvioesityksen toimintakate ylitä raamitavoitetta. Mikäli suunnittelun toiminnan resurssitarve ylittää annetun raamin, toimialue on velvoitettu esittämään lainsäädännön sallimia toiminnallisia muutoksia raamitavoitteen saavuttamiseksi.

Tilikartta

Kainuun hyvinvointialueen tilikartta löytyy Kaimasta kohdasta Talous-Tilikartta-Kainuun hyvinvointialueen tilikartta. Vuoden 2026 tilikartta toimii pohjana vuoden 2027 suunnittelulle. Tilikartan välilehdiltä löytyy tiedot palveluysikkönumeroista, sisäisistä tilauksista, tulostileistä, arvonlisäverokoodeista, palveluluokista, kumppanikoodeista ja tositelajeista sekä hyvinvointialueen yhteystiedot ja pankkien BIC-koodit. Viimeiset palveluysikkömuutokset vuoden 2027 tilikarttaan on tehtävä kuluvan vuoden elokuun aikana.

Toimintatuotot ja –kulut

Toimintatuotot ja –kulut budjetoidaan asetetun toimintakateraanin mukaisesti.

Raamiasetanta, aluehallitus 1.6.2026 § 134, perustuu tavoitteeseen vähintään noin 7 milj. euroa ylijäämäisestä tuloksesta tilikaudella 2027. Toimintakatteen kasvu suhteessa talousarvioon 2026 rajattiin korkeintaan 1,0 %:n tasolle. Määräaikaisen hyvinvointialuelakimuutoksen nojalla v. 2023 ja 2024 alijäämien kattamiselle on mahdollista hakea jatkoaikaa korkeintaan vuoden 2029 loppuun saakka. Taloussuunnitelman v. 2026-2029 laadinnan lähtökohtana on tavoite kumulatiivisten alijäämien kattamisesta vuoden 2029 loppuun mennessä. Hakemukseen perustuva alijäämien kattamisen jatkoaikapäätös on harkinnanvarainen. Mikäli Kainuun hyvinvointialueelle myönnetty kumulatiivisten alijäämien kattamisen määräaika poikkeaa hakemuksen mukaisesta, taloussuunnitelmaa on tarkennettava ennen sen hyväksymistä aluevaltuustossa.

HVA-indeksi	3,25				2,63		2,93		2,7		
	TP 2024	TP2025	TA 2026 muutosten jälkeen -1,0	ENNUSTE 2026 0,8	Toimintakulujen muutos %	TS 2027	Toimintakulujen muutos %	TS 2028	Toimintakulujen muutos %	TS 2029	Toimintakulujen muutos %
	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	* 1 000 EUR	?????	* 1 000 EUR	1,1	* 1 000 EUR	1,1	* 1 000 EUR	1,3
					JTS 3,8%		JTS 3,4%		JTS 4,4%		JTS 3,8%
MYYNNTUOTOT	17 081	17 400	12 240	12 212		12 255		12 255		12 255	
MAKSUTUOTOT	27 086	29 675	32 181	32 086		32 516		32 516		32 516	
TUET JA AVUSTUKSET	11 368	13 332	5 145	5 288		5 379		5 379		5 379	
MUUT TOIMINTATUOTOT	4 661	4 082	3 807	3 881		3 850		3 850		3 850	
TOIMINTATUOTOT	60 196	64 489	53 373	53 467		54 000		54 000		54 000	
HENKILÖSTÖKULUT	-217 846	-226 980	-238 172	-239 945		-246 663		-249 130		-254 113	
PALVELUJEN OSTOT	-158 509	-168 000	-151 159	-156 416		-148 408		-150 252		-150 874	
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-27 578	-27 573	-27 842	-28 796		-27 335		-27 675		-27 790	
AVUSTUKSET	-8 001	-8 083	-8 717	-8 717		-8 559		-8 665		-8 701	
MUUT TOIMINTAKULUT	-21 111	-19 798	-20 235	-20 293		-19 867		-20 114		-20 197	
TOIMINTAKULUT	-433 045	-450 434	-446 126	-454 168	-467 550	-450 832	-469 609	-455 836	-470 669	-461 675	-473 158
TOIMINTAKATE	-372 849	-385 945	-392 753	-400 701		-396 832	1,0	-401 836		-407 675	
VALTIONOSUUDET	374 310	403 909	416 044	416 044		418 000	0,5	424 000	1,4	430 000	1,4
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	329	-678	-1 668	-1 668		-1 865		-1 780		-1 780	
VUOSIKATE	1 790	17 286	21 623	13 675		19 303		20 384		20 545	
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-12 769	-11 091	-11 532	-11 532		-12 004		-13 085		-13 246	
TILIKAUDEN TULOS	-10 979	6 195	10 091	2 143		7 299		7 299		7 299	
TOIMINTAKULUJEN SOPEUTTAMISTARVE VS. JTS						-13 383		-18 777		-14 833	
Toimintakulujen kasvu-% 2024-2025	4,0							-1,0		1,3	
											1,5
Kumulatiivinen ali-/ylijäämä	-30 234	-24 039	-13 948	-21 896		-14 597		-7 299			0
TOIMINTAKULUJEN SOPEUTTAMISTARVE VS. JTS 2026-2029							14,5 M€/vuosi				
Alijäämät katettava v. 2029 loppuun mennessä						2027		2028		2029	
Ylijäämätavoite						7 299		7 299		7 299	0

Taulukko 3. Kainuun hyvinvointialueen taloussuunnitelmaluonnos 2027–2029

TOIMINTAKATE	TA muutosten jälkeen 2026	Ennuste 2026	Raamiesitys 2027	Muutos raamiesitys / TA2026	Muutos raamiesitys / ennuste 2026
	EUR	EUR	EUR	%	%
Kainuun hyvinvointialue	-392 753 304	-400 700 374	-396 832 000	1,0	-1,0
Hyvinvointialueen hallinto	-1 931 968	-1 935 688	-1 920 000	-0,6	-0,8
Strateginen ohjaus	-1 674 192	-1 673 000	-1 750 000	4,5	4,6
Hallintopalvelut	-53 487 319	-53 485 566	-53 000 000	-0,9	-0,9
Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	-192 177 714	-199 868 377	-197 892 000	3,0	-1,0
Pelastuksen palvelut	-9 060 989	-9 369 743	-9 200 000	1,5	-1,8
Sosiaali- ja perhepalvelut	-58 410 568	-58 362 000	-57 800 000	-1,0	-1,0
lääkäiden palvelut	-76 010 554	-76 006 000	-75 270 000	-1,0	-1,0

Taulukko 4. Toimialuekohtainen toimintakatteen raamijakoesitys 2027

Palveluyksiköiden toimintatuotot ja -kulut syötetään järjestelmään palveluyksiköittäin ja kirjanpitotileittäin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja tarkistetaan lainsäädännön mukaan joka vuosi. Myös palveluyksiköiden tulee seurata omaa toimintatuottojen kertymää sekä mahdollisten uusien tuottoerien ajantasaisuutta aktiivisesti vuoden aikana.

	2026	2027	2028	2029	2030
Hyvinvointialueindeksi	3,25	2,63	2,93	2,70	2,69
Arvio hintatason muutoksesta ennusteessa	4,2	3,3	3,4	2,9	2,9

Kuva 3. Hyvinvointialueindeksi ja arvio hintatason muutoksesta, %

Valtionneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027—2030 ennakoi hyvinvointialueiden toimintatuottojen, -kulujen ja -katteen kehitystä seuraavasti:

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Toimintakulut	27,3	28,2	28,7	29,8	30,8	32,2	33,4	34,6
muutos, %		3,2 %	1,9 %	3,8 %	3,4 %	4,4 %	3,8 %	3,7 %
Toimintatuotot	3,3	3,5	3,8	3,8	4,0	4,1	4,3	4,5
muutos, %		5,3 %	7,0 %	2,0 %	3,6 %	3,3 %	4,2 %	4,2 %
Toimintakate	-24,0	-24,6	-24,9	-26,0	-26,8	-28,1	-29,1	-30,2
muutos, %		2,9 %	1,2 %	4,1 %	3,4 %	4,6 %	3,7 %	3,6 %

Kuva 4. Arvio hyvinvointialueiden tuloista ja menoista 2023–2030, mrd. euroa

Henkilöstökulut

Henkilöstökulut sisältävät palkat ja palkkiot, ansionmenetyksestä maksetut korvaukset sekä muut ennakonpidätyksen alaiset kustannusten korvaukset, joista maksetaan työnantajan sosiaaliturvamaksut. Ne sisältävät myös ennakonpidätyksen alaiset päivärahat, siviilipalvelusmiehille maksetut päivärahat sekä lakisääteiset ja vapaaehtoiset henkilöstösivukulut.

Henkilöstökuluissa varaudutaan 4,97-7,17 %:n palkankorotuksiin sopimusaloittain suhteutettuna toukokuun 2026 palkkatason. Vuoden 2026 kokonaispalkkatason verrattuna sopimusperusteisten palkankorotusten kustannusvaikutus on 2,8 %. Palkankorotukset on tallennettu järjestelmän taustatietoihin, joten ne tulevat lasketuksi mukaan automaattisesti henkilöstökuluja tallennettaessa lukittuja tilejä lukuun ottamatta. Mikäli palkkakuluja syötetään lukittujen tilien syöttölomakkeen kautta, syötettäviin kuluihin pitää lisätä palkankorotusvaraus.

Palkkojen sivukulut kirjautuvat ao. tileille automaattisesti, kun palkkasummat syötetään palkkatileille ja sen jälkeen kulut lasketaan painikkeella ”Lasketa kulut”.

Palkkojen sivukulut vuoden 2027 talousarviossa:

411010 JuEI-maksu, palkkaperusteinen	16,3 %
415000 Sairausvakuutusmaksu	1,84 %
416000 Työttömyysvakuutusmaksu	1,23 %
417000 Tapaturmavakuutusmaksu	0,30 %
411050 Työkyvyttömyyseläkemaksu	0,93 %
418000 Taloudellinen tuki	0,03 %
Yhteensä	20,63 %

Kevan tasausmaksu vuonna 2027 on Kainuun hyvinvointialueelle ennakoarvion mukaan 4.495.589,00 euroa. Talouspalvelut budjetoi Kevan tasausmaksun keskitetysti palveluyksiköittäin tilille 411020. Tiedot tasausmaksun suuruudesta palveluyksiköittäin tallennetaan syksyn aikana Y-asetalle.

Päätoimisen vakinaisen sekä määräaikaisen henkilöstön toukokuun palkoista muodostetaan keskitetysti aineisto, joka siirretään henkilöstömenosuunnitteluosioon talousarviotyön pohjaksi. Keskitetysti siirretty palkka-aineisto sisältää lomarahaa 6 %.

Henkilöstömenojen budjetoinnissa huomioitava:

- Kaksi saman palveluyksikön syöttöpohjaa ei voi olla auki yhtä aikaa.
- Henkilöstömenot siirtyvät tallennuksen myötä automaattisesti palveluyksikön talousarvioon.
- Mikäli henkilön työsuhde päättyy suunnittelukaudella, syötetään budjettiin työssäolokuukausien määrä. Mikäli paikka täytetään, se otetaan huomioon työssäolokuukausien määrässä.
- Jos työntekijä tekee kahdelle yksikölle töitä, on kustannusten jako (%) otettava huomioon.
- Mikäli henkilön henkilöstökustannukset halutaan nollata, merkitään budjetoidut kuukaudet tai kustannusten jakoprosentit nollassi.
- Avoimien vakanssien täyttöaste on arvioitava realistisesti ja budjetoitava henkilöstökulut sen mukaisesti. Kaikille avoimille vakansseille ei siis automaattisesti varata henkilöstömenomäärärahoja.
- Erityistä huomiota kiinnitettävä siihen, ettei palkkakuluja budjetoida esim. määräaikaisten ja sijaisten osalta sekä palveluiden ostoihin että henkilöstökuluihin.

Lukittujen tilien syöttöpohjan kautta budjetoidaan ei-henkilötasolla olevat henkilöstömenomäärärahavaukset. Lukittujen tilien kautta ei saa syöttää määräaikaisen tai vakinaisen henkilöstön palkkakuluja. Lukittujen tilien kautta syötettävissä ovat ainoastaan esimerkiksi seuraavat erät: tuntipalkat, työllisyysvaroin palkatut, kesätyöntekijät, työvuorolisät, hälytysrahat ja ylityökorvaukset. Kaikkiin lukittujen tilien kautta syötettyihin kuluihin tulee olla täytettynä kommenttikenttään tiedot esitetyn määrärahan perusteesta.

Mikäli palveluyksikön henkilöstötiedoissa on korjattavaa, muutokset henkilöstösiirroista tulee ilmoittaa henkilöstöhallintoon HR Työpöydän kautta kohdasta "Palkkauksen/palvelussuhteen muutos", jossa muutos ilmoitetaan tekstinä kohdassa "Muutoksen syy".

Taloussuunnittelujärjestelmässä tehdyt muutokset eivät siirry automaattisesti henkilöstöhallinnon järjestelmiin.

Taloussuunnittelujärjestelmässä henkilösiirrot yksiköstä toiseen tehdään keskitetysti talouspalveluissa yksiköiden toimeksiantojen perusteella.

Palvelujen ostot

Palvelujen ostot sisältävät Asiakaspalvelujen ostoja ja Muiden palvelujen ostoja.

Asiakaspalvelujen ostot ovat hyvinvointialueen asukkaille tarkoitettuja lopputuotepalveluja, joita ostetaan muilta palveluntuottajilta. Asiakaspalveluista maksetaan täysi korvaus joko sopimukseen perustuen, mak-suosuutena hyvinvointialueelle tai ns. kotikuntakorvaus. Palvelusetelimenot kuuluvat myös asiakaspalvelujen ostoihin.

Määrärahat asiakaspalvelujen ostoihin muilta hyvinvointialueilta varataan tileille:

- 430516 Asiakaspalvelujen ostot hyvinvointialueilta Avohoito
- 430517 Asiakaspalvelujen ostot hyvinvointialueilta Laitoshoido
- 430504 Asiakaspalvelujen ostot avohoito OYS ostot
- 430505 Asiakaspalvelujen ostot avohoito HUS ostot
- 430506 Asiakaspalvelujen ostot avohoito KYS ostot
- 430512 Asiakaspalvelujen ostot avohoito TYKS ostot

- 430513 Asiakaspalvelujen ostot avohoito TAYS ostot
- 430507 Asiakaspalvelujen ostot laitoshoido OYS ostot
- 430508 Asiakaspalvelujen ostot laitoshoido HUS ostot
- 430509 Asiakaspalvelujen ostot laitoshoido KYS ostot
- 430514 Asiakaspalvelujen ostot laitoshoido TYKS ostot
- 430515 Asiakaspalvelujen ostot laitoshoido TAYS ostot

Muiden palvelujen ostot ovat palveluja, joita käytetään suoritustuotannossa. Tällaisia tilejä ovat esim. toimisto-, pankki- ja asiantuntijapalvelut, vakuutukset, rakennusten ja alueiden rakentamis- ja kunnossapitopalvelut sekä majoitus- ja ravitsemuspalvelut.

Laboratoriopalvelujen ostojen tilit:

443006 Laboratoriopalvelut Pohjois-Suomen laboratorionkeskus (Nordlab)

443004 Sosiaali- ja terveystalvelut Laboratoriopalvelut muut kuin Pohjois-Suomen laboratorionkeskus

Aineet, tarvikkeet ja tavarat

Kulueraan aineet, tarvikkeet ja tavarat sisällytetään näiden hyödykkeiden tilikauden aikaiset suoriteperusteiset ostot.

Kalusto

Kalustotileille budjetoidaan muu kuin investointeihin luettava kalusto ja laitteisto. Käyttötaloudenmenoksi kirjataan hankinnat, joiden hankintahinta on alle 15 000 euroa (alv 0 %).

Kalustohankintojen budjetoinnissa käytetään seuraavia tilejä:

458000 Kalusto

458002 It-kalusto

458003 Pienkalusto, mm. astiat

458005 Instrumentti- ja hoitovälineet

Avustukset

Avustukset sisältävät kotitalouksille maksetut tuet ja avustukset sekä yhteisöille myönnettyt tuet ja avustukset.

Avustukset kotitalouksille ovat: Omaishoidon tuki, toimeentulotuki, kuntouttava työtoiminta, vammaisille annetut avustukset sekä tukitoimet.

Muut toimintakulut

Hallintopalvelujen budjettiin varataan vuokrasopimusten mukaiset määrärahat ulkoisista tilavuokrista. Myös kunnilta vuokrattujen toimitilojen vuokramenot varataan tilille Rakennusten ja huoneistojen vuokrat 482000. Tiedot vuokrakustannuksista tallennetaan syksyn aikana Y-asemalle kansioon: Sosiaali- ja terveydenhuolto - Talousarvio ja talouden seuranta – Talousarvio 2027 - Vuokrat 2027.

Tili 494000 Muut toimintakulut (esim. lunastukset, vahingonkorvaukset, henkilöstön merkkipäivä- ja kannustelahjat)

Sisäiset tuotot ja kulut

Sisäisiin eriin kuuluvien tuottojen ja kulujen budjetoinnin huolehtivat sisäisiä eriä laskuttavat palveluyksiköt, jotka toimivat tukipalveluyksikköinä loppusuoritteita tuottaville yksiköille. Talouspalvelut lähettää taulukkopohjat laskuttaville palveluyksiköille ja täydennetyt taulukot palautetaan sähköpostilla taloussuunnittelu@kainuu.fi. Talouspalvelut tallentaa laskuttavien yksiköiden lähettämien tietojen pohjalta sisäiset laskutusmenot ja -tulot talousarvioon.

Vyörytyserät

Niissä tapauksissa, joissa sisäinen hinnoittelu ei ole mahdollista tai muutoin perusteltua, vyörytetään keskitetyt kustannukset/hallintokustannukset laskennallisesti laskentakohteille. Esimerkiksi vyörytetään ne kohteet, joita ei voida tuotteistaa ja joissa suoritettävään mukainen jaottelu ei ole mielekästä tai kustannusten kokonaismäärä on vähäinen. Vyörytyksessä voidaan käyttää tarkoituksenmukaisia menetelmiä tai niiden yhdistelmiä.

Talouspalvelut kirjaa talousarvioon keskitetysti vyörytettävät tulo- ja menoerät. Tiedot varauksista tallennetaan syksyn aikana Y-asemalle Sosiaali- ja terveydenhuolto - Talousarvio ja talouden seuranta - Talousarvio 2027.

Tukipalveluyksiköiden nettotulos tulee olla +-0, kun huomioidaan myös sisäiset tuotot ja kulut sekä vyörytyserät.

Poistot

Suunnitelman mukaiset poistot varataan talousarvioon keskitetysti talouspalveluista.

Koulutus

Talousarvion laadintaan koulutukset:

Ke 3.6.2026 klo 12.00-15.00 Teams

To 4.6.2026 klo 13.00–15.00 Teams (Sap Afo)

Pe 5.6.2026 klo 9.00–11.00 Teams (Sap Afo)

Taloushallinnon järjestelmiin liittyvät ohjevideot Kaimassa:

[Handbook - AFO koulutus](#)

Koulutuksiin ilmoittautuminen HR Työpöydän kautta.

3.3 Investointien suunnittelu

Investoinnilla tarkoitetaan hankintaa, jota voidaan hyödyntää palvelutuotannossa tai joka tuottaa tuloa useampana vuotena. Investointeja ovat taseen pysyvien vastaavien erään kuuluvat aineettomat ja aineelliset hyödykkeet sekä sijoitukset, joiden taloudellinen pitoaika on useita tilikausia (vähintään 3 vuotta) ja hankinnan kokonaishinta on suurempi kuin 15 000 €.

Investointi voi olla esimerkiksi maa-alueen, rakennuksen, koneiden ja laitteiden hankinta tai niiden perusparantaminen (aineelliset hyödykkeet). Vastaavasti aineettomien hyödykkeiden (tietokoneohjelmistot, muut pitkävaikutteiset menot) hankinta edellä kerrotuin edellytyksin voi olla investointimeno, kuten myös pysyvien vastaavien sijoitusten (osakkeet ja osuudet) hankinta. Investoinneilla sidotaan siis taloudellisia voimavaroja pitkäaikaisesti tiettyyn kohteeseen.

Investoinniksi ei kuitenkaan lueta kiinteistöjen ylläpito- ja vuosikorjauksia sekä mahdollisia vahinkojen korjauksia. Nämä kustannukset esitetään talousarvion käyttötalousosassa ja kirjataan taseen sijasta tuloslaskelmaan vuosikuluksi.

Hyvinvointialueiden investointeja rajoittaa valtioneuvoston vahvistama lainanottovaltuus, ja hyvinvointialueita koskee velvollisuus laatia investointisuunnitelma ministeriöiden hyväksyttäväksi. Tarkoituksena on varmistaa, että hyvinvointialue suunnittelee investoinnit taloudellisesti kestävästi siten, että niihin käytettävissä oleva rahoitus riittää ja että hyvinvointialueiden laajoja investointeja koskevat hankkeet suunnitellaan valtakunnallisten strategisten tavoitteiden mukaisesti ja kustannusvaikuttavasti huomioiden muiden hyvinvointialueiden vastaavat suunnitelmat sekä väestön palvelutarpeet. Kainuun hyvinvointialueelle on myönnetty vuodelle 2027 60,0 milj. euron suuruinen lainanottovaltuus (VN 1.4.2026).

Hyvinvointialueiden investointien suunnitteluprosessi etenee valtion ohjauksen vuoksi etupainotteisesti talousarviosuunnitteluvuosien kanssa. Hyvinvointialueiden investointisuunnitelma vuosille 2027–2030 on jo lähetetty ministeriöihin hyväksyttäväksi 31.12.2025. Eli vuoden 2027 investointisuunnitelman hyväksyminen tai tieto sen hylkäämisestä saadaan loppuvuoden 2026 aikana.

Hyvinvointialueen investointiesitys vuosille 2028–2031 on tehtävä ministeriöihin 31.5.2027 mennessä. Talouspalvelut kerää toimialueiden investointiesitykset 30.9.2026 mennessä. Toimialuejohtajat käyvät syys-lokakuun vaihteessa hyvinvointialuejohtajan kanssa keskustelut talousarvion ja investointisuunnitelmien sisällöistä ja esityksistä, jonka jälkeen tehdään vielä tarvittaessa talouden sopeuttamisen kannalta tarvittavat muutokset sekä talousarvioon että investointisuunnitelmaan.

Hyväksytyjen investointiesitysten tallennus Afo-järjestelmään tehdään keskitetysti talouspalveluissa.

3.4 Talousarvioprosessin aikataulu ja yhteyshenkilöt

Talousarvioprosessin aikataulu

Kesäkuu

- Talousarvion 2027 raamin käsittely aluehallituksessa 1.6.
- Talouskoulutus esihenkilöille ja talousarvion laatijoille 3.6.
- Talouden suunnittelu- ja seuranta SAP AFO -ohjelman avulla 4.6. ja 5.6.
- Toimialuekohtaisen talousarvioraamin ja taloussuunnitteluohjeen käsittely aluehallituksessa 15.6.
- Henkilöstömenosuunnittelun pohjatiedot tallennetaan toukokuun palkka-ajon perusteella
- Henkilöstömenosuunnittelun pohjatietojen muokkaamisen voi aloittaa järjestelmässä

Kesä-Elokuu

- Toimialueiden talousarvioraamin ja sen mukaisten käyttötalouden toimintatulo- ja -menoesitysten tallentaminen järjestelmään palvelualueiden ja -yksiköiden toimesta

Syyskuu

- Toimialueiden talousarvioesitysten työstäminen controllereiden kanssa yhteistyössä 1.9.-30.9.2026 raamin puitteissa (toimialueen sisällä tai toimialueiden välillä). **Kokonaisnettoylyitys** raamiin nähden **ei mahdollinen**, tai ainoastaan **hyvinvointialuejohtajan tai aluehallituksen hyväksymänä**
- Investointisuunnitelma vuosille 2028–2031 valmisteltu 30.9. mennessä
- Toimialueiden talousarvioesitykset kirjattuna järjestelmään 30.9. mennessä

Lokakuu

- Talousarvion ja taloussuunnitelman alustava käsittely aluehallituksessa 26.10.
- Investointisuunnitelma vuosille 2028–2031 alustava käsittely aluehallituksessa 26.10.

Marraskuu

- Aluevaltuuston talusseminaari 2.11.
- Talousarvion ja taloussuunnitelman esittely yhteistyötoimikunnassa
- Investointisuunnitelma vuosille 2028–2031 esittely yhteistyötoimikunnassa
- Talousarvion ja -suunnitelman käsittely aluehallituksessa 16.11.
- Talousarvion ja -suunnitelman käsittely aluehallituksessa 30.11.

Joulukuu

- Talousarvion ja taloussuunnitelman hyväksyminen aluevaltuustossa 14.12.
- Investointisuunnitelma vuosille 2028–2031 hyväksyminen aluevaltuustossa 14.12.

Lisätietoja:

Talousjohtaja Eija Immonen, puh. 044 797 0656, eija.h.immonen@kainuu.fi

Controller Mika Tiihonen, puh. 044 797 0164, mika.tiihonen@kainuu.fi

Toimialueiden taloussuunnittelu ja taloussuunnitteluohjelman (SAP Afo) käyttö:

Hallinto, Strateginen ohjaus, läkkäiden palvelut, Sosiaali- ja perhepalvelut ja Hallintopalvelut:

Controller Marja-Liisa Leinonen, puh. 040 671 9038, marja-liisa.leinonen@kainuu.fi

Pelastuspalvelut:

Controller Annastiina Pyy, puh. 040 640 2532, annastiina.pyy@kainuu.fi

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut

Controller Mika Tiihonen, puh. 044 797 0164, mika.tiihonen@kainuu.fi

Vyörytykset ja sisäinen laskutus

Taloussuunnittelija Sari Pöllänen, puh. 044 710 1335, sari.m.pollanen@kainuu.fi

Taloussuunnittelija Taneli Pikkarainen, puh. 044 797 4099, taneli.pikkarainen@kainuu.fi

Investoinnit

Controller Mika Tiihonen, puh. 044 797 0164, mika.tiihonen@kainuu.fi

Pääkirjanpitäjä Mirja Kilponen, puh. 044 797 4749, mirja.t.kilponen@kainuu.fi

Pääkirjanpitäjä Suvi Kärnä, puh. 044 785 9706, suvi.m.karna@kainuu.fi

SAP- järjestelmän (AFO) käyttöoikeudet ja käyttäjätuki

Järjestelmävastaava Maija-Riikka Lämsä, puh. 040 662 5808, maija-riikka.lamsa@kainuu.fi

Pääkirjanpitäjä Suvi Kärnä, puh. 044 785 9706, suvi.m.karna@kainuu.fi

Controller Annastiina Pyy, puh. 040 640 2532, annastiina.pyy@kainuu.fi